

ובשופר גדול יתקע...

סוד ייצור השופרות שמור בין כמה משפחות ששומרות עליו בעקשנות. לכל שופר יש להתאים את העיבוד שלו, כדי שיהיה חזק, עמיד, יפה, ובעל קול משובח. השופר המוגמר הוא שונה ברוב המקרים מחזותו בטבע, וזאת בגלל העיבודים הרבים שהוא עובר • ועוד משהו: רוב השופרות בארץ, מיוצאים כקרניים ממרוקו ושם קרני הכבשים בטבעיות להבדיל מבארץ, עוברים טיפול בישראל, ואז מיוצאים שוב לכל רחבי העולם • כתב קו עיתונות דתית הצליח לערוך ביקור ב"אולם ייצור סודי" של משפחת בר ששת בחיפה - מגדולי היצרנים בעולם, ומדווח מן השטח

מגיעים עד לכ-250 שקל. גם ב"עטרת" בבני ברק, אנו מוצאים שופרות בטווח מחירים דומה להפליא. את ההפתעה גילינו דווקא ביפו בחנות של דוידה, כ-50 שנה במקצוע. טווח המחירים שלו שונה מעט מהרגיל, וכולל בין 10 ל-500 שקל. גם השופרות ב-10 שקל כשרים, הוא מסביר. מסקנה: אם אתם מחפשים צעצוע מקורי לילד, וגם חינוכי, אפשר לקפוץ אליו לרחוב חבר הלאומים 20 ולחזור עם כמה

בידינו", כך שאפילו הריח האופייני של עיבוד עורות, נשאר בעינו. אבל הכל כדאי, להחזיק ביד שופר נאה ומהודר. בר ששת עצמו אוהב את השופרות בכל ליבו, ומחזיק באחד האוספים הגדולים בארץ. כבר במבט ראשון אפשר להכיר כי הייחוד של הקרן היא החומר המיוחד ממנו היא עשויה. משהו שבין עור ענה לעצם. מחד, קשה לעבוד איתה בגלל העובי, ומאידך צריך להיזהר שהיא לא תיקרע, כאשר היא חמה וגמישה. את

לקדות בחלק האטום של הקנה, כדי לאפשר מעבר אויר ויצירת קול. אומנות הקידוח היא חכמה בפני עצמה. ניתן ליצור קולות שונים משופר אחד, לפי צורת הנקב ועוביו. ייצור הנקב נעשה לפי הצורך והמנהג של כל עדה, קול נמוך או גבוה וכדומה. לפעמים מתחשבים גם בדרישות המזמין, המבקש נקב מסוג מסוים, פיה רחבה או ארוכה וצרה, וכדומה. בדרך כלל, גם הגוון הסופי של השופר הוא זה שהיה לו תמיד. רק במקרים מעטים משתנה

יצחק בר ששת ליד המכונה המחליקה את השופרות. בר ששת ליד המכונה המחליקה את השופרות.

השופר האהוב עליו הוא שופר בן יותר מ-300 שנה, אשר שימש את המשפחה למלאכת התקיעות, מדורי דורות. "תחשוב על זה", אומר בר ששת, "עוד הסבא של סבי תקע בשופר הזה שנה-שנה, והוא עדיין משובח ביותר!"

הצבע. ומדובר במיגוון של צבעים: החל מצהוב ואפור, וכלה בשחור, אדמדם ואפילו ירקרק.

סודות מאז לבן

בבית המלאכה מספרים על אנשים שניסו לעבוד במקצוע, ועזבו בשו ועין, תרתי משע... הרי מדובר על עבודה עם סכינים הפוצעות את הידיים למי שאינו בקי במלאכה... אני מתרעם על שמירת הסודיות, אבל הם מסבירים לי שאחרי הכל, צריך לשמור על הפרנסה. הם טוענים כי פירסום הסודות עלול לגרום לבלבולים ולהופעת עשרות "מומחים" ו"מבינים" שייצרו שופרות באיכות נמוכה. בר ששת מודה שהמומחיות שלו נשארת במשפחה. "אם הבן שלי ירצה לעבוד בתחום, אני אלמד אותו. אם לא - נחכה לבן אחר", הוא אומר.

שופרות בני מאות שנים

בר ששת עצמו מחזיק באוסף גדול של שופרות. השופר האהוב עליו הוא שופר בן יותר מ-300 שנה, אשר שימש את המשפחה למלאכת התקיעות, מדורי דורות. "תחשוב על זה", אומר בר ששת, "עוד הסבא של סבי תקע בשופר הזה שנה-שנה, והוא עדיין משובח ביותר!"

"עקרונית, שופר טוב יכול להחזיק גם מאות שנים", אומר בר ששת, "אם כי לשם כך צריך לטפל בו". הטיפול כולל מריחתו בחומרים שונים, ביניהם חומץ, כדי לשמור על השופר לבל ייסדק.

ולסיום נציין שבכל העולם כולו קונים שופרות מתוצרת ישראל. זאת מהסיבה שרק בישראל יודעים לעשות שופרות משובחים.

המומחיות הזו, אני קולט מיד, לא קולטים בכמה ימים. וישנם גם סודות השווים הון, אשר יעברו רק מאב לבן.

"מעניין שאנשים לא יודעים, שאיל זה בסך הכל כבש מגיל שנה ומעלה. רוב האנשים שלא מתמצאים, חושבים שמדובר בחיה אחרת לגמרי", מספר בר ששת.

איך מייצרים שופר?

כאמור, הייצור נעשה בלי חומרים כימיים. הכל נעשה ביד, ובעזרת חום מאש גלויה. כפפות מגינות על הידיים מפני חום הכבשן, בו מכניסים את השופרות כדי לרככם. בתחילה מגרדים ומוציאים את התוך, החלק הפנימי של השופר, מוח העצם. כאן עוברים השופרות מיון שני, ואלו שנסדקו אי נשברו - יוצאים מחוץ לפס הייצור.

בשלב הזה מיישרים את השופרות, ומעצבים להם צורה, בעזרת כלים שונים שהדומינגטית היא הצבת על כל סוגיה, אף גם פטישונים ואיזמלים לא חדים. ההחלטה על שיוך מחוספס או חלק, נתונה בידי הייצור. כשייצורים שופר שאיננו חלק אלא בעל שקעים ובלטות, מדובר במלאכה מפרכת ביותר. ע"י החימום, הופך השופר לרך כמעט כניילון, וניתן לעצב אותו לכל צורה נדרשת. בדרך כלל, אומר בר ששת, השופר שאתם מחזיקים עבר שינוי של בערך 50% מצורתו המקורית על ראש האיל. עקרונית גם אפשר "להפוך" את השופר, מפנים לחוץ, אם רק רוצים, אבל הייצורים לא נוהגים לעשות את זה.

אחרי היישור ועיצוב הצורה, מתחיל שלב הגירוד הסופי. מגרדים ומחליקים את הקרן מכל צידיה, ו"בונים" לה פיה. לשם כך יש

שופרות קטנים בויל הזול.

ביקור במפעל

אחד מ"פסי הייצור" של השופרות, הוא המפעל הביתי של משפחת בר ששת מחיפה, משפחה עניפה ביותר שתולדותיה מיוחסות עד להריב"ש, הרב יצחק בר ששת, ממגורשי ספרד שאף הוא עסק בייצור שופרות. שיטת הייצור הייחודית עוברת במשפחה מדור לדור, ובניתיינו מדובר על 14 דורות ידועים. שלשלת יוחסיו של שופרנים...

היצרן צביקה בר ששת עסוק, ההזמנות זורמות מהארץ ומחו"ל, אבל עבורנו הוא מוק להתפנות לכמה דקות, שהפכו לחצי שעה. בית המלאכה ממוקם ליד בית הכנסת הגדול בחיפה, ברחוב הרצל 54. זהו מפעל מהגדולים בארץ לייצור שופרות, אם לא הגדול שבהם במבט ראשון אי אפשר לזהות את סוג העסק מכונות לשיוף ודומות לשל ייצור נעלים, תנורים, דוקרנים באורכים שונים, ואש חיה רק מאות השופרות הפזורים בכל פינה, רובם לאחר שנפסלו לשימוש, מעידים על המקט כתרועת שופר. ארגזים של שופרות כבר מוכנס למשלוחים, למדינות שונות בעולם. העסק רועש כמקרה, והרעש מחריש אוזנים. היום כבר נעזרים בחשמל כדי להפעיל את המיגרדות המנקות את תוכו של השופר וגם מחליקות אותו מבחוץ.

בחשמל מתחיל החידוש, וגם נגמר. הכימיה לא הגיעה לתחום, והייצרנים מתעקשים בקנאות שלא להשתמש בשום חומר, לא לניקוי, לא להחלקה, לא להברקה, שום כלום. "הכל במים בלבד", מסביר בר ששת. גם כל העיבוד נעשה כפי שנעשה מדורי דורות, "מנהג אבותינו

מרכזי בן פורת

היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", אומר הנביא. אכן קולו של השופר שונה מכל שאר הקולות המופקים ממכשירים שונים, והוא רועד ומרטיט את הלב. גם אנשים קשוחים למראה, נתקפים לעתים בשברון לב בראש השנה, כאשר הקול הרועש נשמע, והמלאכים מתחילים לצאת מן השופר. סיפורים רבים סופרו ועוד יסופרו על יהודים שגילו את הנקודה היהודית בעת ההאזנה לקול השופר.

ומהו השופר אם לא קרן פשוטה של איל, הלא הוא כבש בן שנה ומעלה, המזכיר את אילו של יצחק אבינו - את אותה מסירות נפש עילאית של אברהם אבינו, שבזכותה ומכותה מצליחים יהודים לשרוד כנגד כל הרדיפות האיומות.

אולם לא הרי שופר זה כהרי שופר אחר. לכל שופר יש את הצורה הייחודית שלו, הקול המיוחד לו, וגם... המחיר שלו. בחנויות ברחבי הארץ נמכרים שופרות רבים במחירים מגוונים, החל מעשרים שקלים ועד לאלפי שקלים. רוב הקונים - אומר לנו הרב בנימין רבינוביץ, מנהל המרכז לתשמישי קדושה "הנקודה היהודית" בפתח תקוה, הם כמו בן בעלי-תוקעים, אבל לאחרונה גוברת תופעה של רכישת שופרות כמתנות לבר מצוה. אולי רוצים לעודד את החתן הצעיר להתמחות בנושא...